

УДК 316.42:061.2

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v054.2025.31>

В. Я. Приліпко

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-0558-4035>

аспірант кафедри політології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ПЕРСПЕКТИВА ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ: ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ДОСВІДУ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. У контексті суспільно-політичної трансформації та зростаючої ролі громадянського суспільства в Україні волонтерський рух постає як ключовий соціальний феномен, що вимагає глибокого теоретико-методологічного осмислення з позицій сучасної політичної науки. Зокрема, в умовах затяжної збройної агресії росії, численних гуманітарних викликів, інституційної нестабільності та обмеженої спроможності публічної адміністрації, волонтерські ініціативи дедалі активніше виконують функції соціального захисту, забезпечення обороноздатності, підтримки внутрішньо переміщених осіб, надаючи швидкі й адаптивні рішення там, де держава виявляється неефективною або недостатньо мобільною.

Водночас актуалізується необхідність концептуального осмислення волонтерського руху не лише як епізодичної реакції на кризу чи прояву громадянської активності, а як потенційно стабільної інституційної форми, що бере участь у формуванні нових моделей взаємодії держави й суспільства, трансформуючи політичні практики, канали публічної участі та механізми політичної суб'єктності. У цьому сенсі постає науково й практично важливе завдання – проаналізувати волонтерство з точки зору його інституціонального становлення, виявити закономірності його формалізації, легітимації та інтеграції у систему політичної взаємодії.

Проблема ускладнюється тим, що інституціональна перспектива вивчення волонтерського руху в українському політичному дискурсі поки що залишається недостатньо опрацьованою, натомість переважають емпіричні або нормативні підходи. Це створює суттєвий науковий розрив між реальними процесами інституціоналізації громадських практик і здатністю політичної науки інтерпретувати ці процеси в межах усталених теоретичних парадигм. Отже, виникає потреба у формулюванні нових аналітичних рамок, здатних врахувати специфіку українського волонтерського досвіду, його соціокультурні засади, організаційну динаміку та потенціал впливу на процеси демократизації й стабілізації політичної системи.

Аналіз останніх досліджень. Останні роки позначилися помітною активізацією наукового інтересу до тематики волонтерства в умовах суспільних трансформацій, зокрема у контексті післяреволюційної й воєнної мобілізації в Україні. У працях П. Горінова та Р. Драпушка простежується комплексна соціально-правова характеристика волонтерської діяльності, яка дозволяє окреслити юридичні й нормативні параметри функціонування цього руху в Україні, виокремлюючи його роль як підтримувальної ланки державних механізмів у кризових ситуаціях. Н. Гриценко досліджує волонтерський рух крізь призму розвитку молодіжного лідерства, розглядаючи його як ефективну стратегію формування активної громадянської позиції та соціальної відповідальності. О. Ільок, у свою чергу, висвітлює глибинні зв'язки між практиками волонтерства та процесами становлення громадянського суспільства, демонструючи, що волонтерська активність є каталізатором соціальної солідарності й політичної суб'єктності. На перетині соціології та культурології Л. Кожухаренко виокремлює міждисциплінарні аспекти вивчення волонтерства, підкреслюючи, що синтез знань з різних наукових галузей дозволяє точніше пояснити еволюцію волонтерських ініціатив.

Особливої уваги заслуговує внесок А. Макарицької, яка досліджує процес становлення і функціонування інституту волонтерства під час війни, акцентуючи на його здатності адаптуватися та реорганізовуватися відповідно до надзвичайних умов. А. Матійчик трактує волонтерську діяльність як визначальний чинник розвитку громадянського суспільства, розкриваючи механізми залучення громадян до вирішення суспільних проблем. У науковій спадщині В. Муляра порушено питання політичної інституціоналізації громадянського суспільства, що опосередковано відображається і на практиках волонтерства як інструменту соціальної згуртованості. Важливе значення мають дослідження П. Ніколаєнка, який аналізує динаміку розвитку волонтерських мереж в умовах цифровізації комунікацій та загострення воєнних ризиків, демонструючи взаємозв'язок цифрових платформ і реальних дій громадян.

О. Панькова та О. Касперович розглядають український волонтерський рух у світлі національних і глобальних викликів післявоєнної відбудови, акцентуючи на його значенні для стійкості соціальної інфраструктури, а також на потенціалі інтеграції у міжнародні коопераційні мережі. У працях А. Трофименка й І. Макарова простежується аналіз основних тенденцій розвитку волонтерської активності в умовах повномасштабної війни, із фокусом на трансформацію мотиваційних установок волонтерів і посилення їхнього внеску в обороноздатність держави. О. Штрайхер і М. Школяр звертають увагу на сутнісні характеристики волонтерського руху в умовах війни, деталізуючи його структурні зміни, етичні дилеми та нові форми солідарності. О. Яновська аналізує інституціоналізацію волонтерства крізь безпековий вимір, висвітлюючи роль волонтерських ініціатив як компонента національної безпеки, що має здатність доповнювати офіційні механізми реагування.

Зведений науковий дискурс підтверджує, що волонтерство в Україні поступово набуває ознак сталого інституту, який інтегрується у соціальні, правові та політичні структури, забезпечуючи як індивідуальну, так і колективну стійкість громадянського суспільства у періоди масштабних криз.

Водночас у більшості досліджень акцент зроблено на емпіричних характеристиках волонтерської активності, її соціальному або культурному вимірі, без належного залучення інструментарію інституціональної теорії. Залишається недостатньо опрацьованим питання про те, яким чином волонтерські практики переходять із площини спонтанної активності до статусу стабільних громадських інститутів, як відбувається формалізація їхньої взаємодії з публічною владою, які механізми забезпечують їхню легітимність у політичному дискурсі та уявленнях громадськості. Не з'ясовано залишається також проблема інституційної ролі волонтерства у процесах демократизації політичної системи, зокрема в контексті зміни моделей участі громадян у публічному управлінні та формування нових структур політичної відповідальності.

Мета статті – здійснити теоретичне осмислення українського досвіду інституціональної перспективи волонтерського руху.

Виклад основного матеріалу. У межах сучасної політичної науки, зокрема з урахуванням зростаючої ролі громадянського суспільства в умовах трансформаційних змін, що переживає Україна, інституціональна перспектива волонтерського руху набуває особливої евристичної цінності. Такий підхід дозволяє не лише охарактеризувати волонтерство як соціальне та політичне явище, але й розглядати його як складову інституційної архітекτονіки постсоціалістичних суспільств.

В інституціональній парадигмі волонтерський рух постає не просто як сукупність індивідуальних актів доброчинності чи громадської активності, а як структурована система дій, що формується, функціонує та трансформується відповідно до усталених, легітимізованих правил, норм, очікувань і формальних чи неформальних механізмів взаємодії з державою, політичними інститутами, інститутами соціалізації та політичної участі.

На сьогодні під «волонтерською діяльністю» в Україні розуміють, насамперед, добровільну діяльність громадян чи громадських об'єднань, прямо чи опосередковано пов'язану з допомогою постраждалому від воєнного конфлікту мирному населенню, переселенцям і військовим [8, с. 124].

У контексті дослідження О. Штрайхер та М. Школяр найбільш влучним ми вважаємо визначення волонтерського руху в Україні як соціального руху, який є агентом змін, що становить деякою мірою організовану мережеву структуру, осередками якої є як індивідуальні, так і колективні соціальні актори (волонтери та волонтерські структури), що здійснюють свідомі колективні дії / практики заради досягнення спільної мети (на конкретний момент часу – це допомога в урегулюванні соціальних проблем в умовах сучасних викликів у державі, пов'язаних із війною) [11, с. 29].

Зростання уваги до волонтерського руху, на думку П. Горінова, Р. Драпушка, пов'язано з тим, що «у сучасних умовах волонтерство є соціокультурним феноменом України, її цивілізаційним брендом, одним з елементів національної самоідентифікації української нації, визначальною засадою зовнішньої та внутрішньої політики держави на національному та міжнародному рівнях. Волонтерство за своєю структурою є унікальним явищем, що не знає кордонів і не залежить водночас від рівня матеріального достатку його учасників, проте розвиток волонтерської діяльності зазвичай припадає на період загострення кризових ситуацій у суспільстві» [1, с. 4].

Усі доробки присвячені волонтерському руху у різних аспектах демонструють підвищений науковий інтерес до цього феномену саме останнім часом, через посилення ролі волонтерства, яке впливає на формування громадянського суспільства, якому не байдуже за якими тенденціями розвивається його країна [4, с. 121].

Інститут волонтерства є доволі новим для України. Його створення та функціонування засноване на довірі громадян один до одного та взаємній підтримці, що під час війни, соціальної та економічної нестабільності в Україні стає особливо актуальним. Переймаючи частково повноваження держави із захисту соціально вразливих верств населення та добровільної допомоги захисникам країни на фронті, волонтери значною

мірою покращують життя людей, допомагають їм виживати у складний для країни час та усіма можливими способами наближають перемогу України у війні [5, с. 128].

До 2013 року волонтерський рух в Україні мав переважно стихійний характер або був зосереджений у різних соціальних установах, розташованих у містах, районах та інших центрах. Цей рух в першу чергу охоплював невеликі групи, які займалися підтримкою малозабезпечених сімей, сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, жінок, які зазнали домашнього насильства. Проте після подій, які суттєво змінили траєкторію історії незалежної України, волонтерський рух, спрямований на зміцнення української армії та сприяння єдності Української Держави, перетворився на справжній осередок співпраці різноманітних самоорганізованих волонтерських формувань. На практиці найефективнішими виявилися гнучкі форми залучення волонтерів, які обходили бюрократичні процедури під час надзвичайних обставин, що дозволяло економити час і давати змогу швидше реагувати на надання допомоги в різних формах [2, с. 75]. Велика увага також приділялась проектам екологічного спрямування та культурно-історичним ініціативам, спрямованим на збереження історичних пам'яток тощо [12, с. 80].

У феномені волонтерства цінність свободи розкривається особливим чином – у кращому поєднанні прагнення особистості до власної свободи, здобуття своєї гідності із практиками слідування вищим суспільним інтересам. Волонтерство являє собою суспільний рух, у якому постійно виникають спільноти громадян, об'єднаних спільним розумінням і спільним переживанням свободи як соціальної цінності, тому найкраще практика волонтерства реалізовується в умовах громадянського суспільства [3, с. 217].

Волонтерство виступає своєрідною соціальною ареною, на якій свобода особистості не протиставляється загальному благу, а навпаки, реалізується через активну участь у спільноті, взаємодію з іншими громадянами, колективну відповідальність та співпереживання. Саме в такій взаємодії, заснованій на добровільності, рівності та горизонтальних зв'язках, формується особлива культура громадянської зрілості, де людина відчуває себе частиною більшого цілого та здатною впливати на суспільні процеси. У цьому контексті волонтерство постає не тільки як механізм допомоги, а як потужний засіб соціалізації, що зміцнює громадянські чесноти, підвищує довіру до інституцій і сприяє формуванню почуття власної значущості та залученості до важливих соціальних перетворень. Найповніше така практика реалізовується в умовах розвинутого громадянського суспіль-

ства, де існує простір для вільної ініціативи, а демократичні інститути забезпечують умови для прозорості, відкритості, відповідальної участі громадян у розв'язанні суспільно важливих проблем.

Український досвід волонтерства після 2014 року виразно демонструє здатність громадянського суспільства до високого рівня самоорганізації, мобілізації ресурсів і консолідації соціальної енергії у відповідь на масштабні кризові виклики, пов'язані із війною, гуманітарними катастрофами та дисфункцією окремих державних інститутів. Цей досвід показує, що громадяни спроможні не лише швидко реагувати на загрози, але й створювати сталі соціальні структури, здатні виконувати функції, які традиційно приписуються державі.

Водночас традиційне уявлення про волонтерський рух як виключно горизонтальну, стихійну, позасистемну та антисистемну форму громадянської активності потребує суттєвого концептуального переосмислення, адже сучасна практика в Україні демонструє тенденції до інституціоналізації волонтерських ініціатив, їх поступового формального визнання і нормативного закріплення. Волонтерство більше не обмежується лише спонтанними реакціями окремих громадян або груп, а набуває рис організованої, координованої діяльності, що взаємодіє з публічними інститутами, формує сталі мережеві структури, використовує сучасні інформаційні технології для управління та координації ресурсів. Такий розвиток свідчить про появу нових механізмів співпраці між громадянським суспільством і державою, а також про формування нормативної основи для визнання волонтерства як важливої складової публічного управління.

Волонтерство в Україні еволюціонувало від переважно неформальної діяльності, притаманної періоду Помаранчевої революції, до більш інституціоналізованої, структурованої практики, що отримала масове поширення після початку збройної агресії росії. Цей етап характеризується формуванням постійно діючих волонтерських організацій, зміцненням зв'язків між волонтерами та військовими підрозділами, органами місцевого самоврядування, національними та міжнародними донорами. Такі структури набули рис гібридних інституцій – з поєднанням неформальних засад довіри та формалізованих управлінських практик, що підвищує їхню ефективність і стійкість у довготривалій перспективі.

Самоорганізація громадян під час Євромайдану та розвиток волонтерського руху спричинили зростання довіри громадськості до організацій громадянського суспільства. Вперше простежується створення коаліцій громадських організацій та експертів з неурядового сектора, що має жит-

тево важливе значення для просування реформ у державному управлінні та судочинстві, включно з прозорістю управління та підзвітністю, децентралізацією й боротьбою з корупцією [7, с. 101].

Становлення волонтерського руху в Україні сьогодні відбувається за такими основними напрямками:

1. Добровільна безкоштовна робота волонтерів у громадських та некомерційних організаціях.

2. Добровільна систематична або епізодична допомога державним установам реалізувати соціальну політику.

3. Волонтерська діяльність як наслідок творчого саморозвитку, навчання інших (не є професійною).

4. Педагогічно спрямована волонтерська діяльність [10, с. 315].

Сьогодні процес інституціоналізації волонтерського руху характеризується такими тенденціями: регіональна нерівномірність (підрахунок автора довів, що переважна кількість зареєстрованих організацій діє у центрі та на заході України, а дані соціологічних опитувань водночас доводять, що більшу активність в рамках волонтерської діяльності демонструють мешканці західного регіону та центру [6, с. 105].

Теоретичні засади інституціонального аналізу дозволяють виявити, що волонтерство розглядається як процес «інституціоналізації знизу», де через рутинізацію дій, формування ролевих моделей, усталення механізмів ресурсного забезпечення та розвиток комунікаційних стратегій утворюються нові соціальні інститути. Український волонтерський рух функціонує у просторі перехрестя інституційного вакууму, спричиненого дисфункцією держави в окремих секторах (зокрема в обороні, медичному забезпеченні, гуманітарному реагуванні), високого рівня горизонтальної мобілізації. Такий феномен свідчить про процес інституціонального заміщення, коли громадські утворення частково перебирають на себе функції дискредитованих державних інституцій.

У цьому контексті надзвичайно важливим є аналіз механізмів легітимації волонтерської діяльності у публічному просторі. Інституціональна перспектива дозволяє виявити, що з часом волонтерські практики набувають рис нормативного зразка громадянської поведінки, що проявляється у формуванні суспільного консенсусу щодо важливості підтримки армії, внутрішньо переміщених осіб, поранених, соціально вразливих груп. Ця зміна нормативної структури свідчить про символічну інституціоналізацію волонтерства – включення його в поле національних цінностей, зміцнення його ролі як чинника соціальної солідарності та мобілізаційного ресурсу в період кризових трансформацій.

З огляду на інституціональний підхід, особливого значення набуває й взаємодія волонтерського руху з органами публічної влади. З одного боку, зберігається певний рівень автономії волонтерських ініціатив, що дозволяє зберігати гнучкість, адаптивність, здатність діяти поза бюрократичними процедурами. З іншого боку, спостерігається поступова формалізація взаємодії, що виявляється в укладанні меморандумів, підписанні угод про співпрацю, залученні представників громадянського суспільства до дорадчих структур при органах влади, отриманні фінансування з бюджетних та міжнародних джерел. Така взаємодія у межах інституціональної логіки є проявом процесу кооптації, який має амбівалентні наслідки – з одного боку, підвищує ефективність та сталість ініціатив, з іншого – може призвести до втрати автономії та зниження суспільної довіри.

Інституціоналізація волонтерської діяльності через її платформізацію шляхом створення інтернет-платформ, веб-порталів, інформаційно-комунікативних майданчиків, мета яких – поєднання ресурсів волонтерів, органів державної влади, донорів, благодійників, а також безпосередньо тих, хто потребує волонтерської допомоги, через створення єдиного для всіх інформаційно-комунікативного простору [9, с. 289].

Окремої уваги заслуговує питання інституційного відтворення волонтерства через соціалізаційні канали – освіту, мас-медіа, цифрові платформи. Зростання ролі освітніх програм, які формують цінності солідарності, участі, соціальної відповідальності. Зокрема, інституціоналізація волонтерства в освітньому середовищі (через обов'язкові години волонтерства, шкільні/студентські ініціативи) формує соціальні практики, що уможливають стійке відтворення волонтерських ролей у майбутньому. Аналогічно, медіа і цифрові платформи відіграють роль не лише інструментів мобілізації, а й засобів символічного впливу та зміцнення інституційної легітимності волонтерських практик у суспільстві.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку. Таким чином, волонтерський рух в Україні вийшов за межі класичних уявлень про громадянську активність і поступово перетворюється на інституційно оформлений соціальний феномен із власною структурною логікою, внутрішніми нормами, механізмами легітимації та специфічною роллю в системі публічного управління. Волонтерство у сучасних українських реаліях виконує не лише компенсаторну функцію у відповідь на кризові виклики, але й сприяє зміцненню горизонтальних зв'язків у суспільстві, формуванню нових форм політичної участі, посиленню громадського впливу на процеси прийняття рішень.

Виявлена здатність волонтерських структур до трансформації у стійкі організаційні форми, взаємодії з державними інституціями та інтеграції у сферу публічного адміністрування свідчить про початок глибших змін у конфігурації відносин між державою й громадянським суспільством, що заслуговує на подальше наукове осмислення.

У межах подальших досліджень доцільним вбачається більш глибокий аналіз процесів формалізації волонтерських організацій, вивчення правових, адміністративних і культурних бар'єрів їх інституціоналізації, а також розширення міждисциплінарного підходу до дослідження взаємодії волонтерського руху з інститутами публічної влади, включаючи перспективи розробки нормативних моделей спільного управління, спільної відповідальності та соціальної кооперації в умовах післявоєнної відбудови України.

Література

1. Горінов П., Драпушко Р. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження. Київ : Держ. ін-т сімейної та молодіж. політики, 2022. 239 с.
2. Грищенко Н. І. Волонтерський рух в сучасній Україні як стратегія розвитку молодіжного лідерства. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право*, 2018. №2 (38). С. 73–78.
3. Ілюк О. Є. Взаємозв'язок практик волонтерського руху та громадянського суспільства в Україні: філософсько-політичний аналіз. *Культурологічний альманах*, 2024. №4. С. 213–220.
4. Кожухаренко Л. Міждисциплінарність вивчення волонтерства українськими та іноземними науковцями. *Емінак: Науковий щоквартальник*, 2018. № 2 (3 (23)). С. 117–123.
5. Макарицька А. І. Становлення та функціонування інституту волонтерства в Україні в умовах війни. *Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та прогноз майбутнього*: зб. матеріалів XXIV Всеукр. наук. конф. викладачів, молодих науковців і студентів (м. Харків, 25 листоп. 2022 р.). С. 128–130.
6. Матійчик А. В. Волонтерська діяльність як детермінанта розвитку громадянського суспільства. *Грані*, 2016. №8. С. 100–107.
7. Муляр В. Громадянське суспільство в Україні: до питання про політичну інституціоналізацію. *Історичні і політологічні дослідження*, 2019. № 2 (65). С. 96–106.
8. Ніколаєнко П. М. Становлення і функціонування волонтерського руху в Україні. *Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ та управління*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Суми / Вінниця, 20–21 листопада 2024 р.). С. 123–125.
9. Панькова О., Касперович О. Український волонтерський рух в умовах збройної російської агресії в контексті національних та глобальних викликів і можливостей післявоєнного відновлення країни. *Журнал європейської економіки*, 2022. № 21 (3). С. 277–294.
10. Трофименко А. В., Макаров І. О. Волонтерський рух в Україні в умовах повномасштабної війни: основні тенденції розвитку. *Вісник мариупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія*, 2024. №40. С. 134–142.
11. Штрайхер О. А., Школяр М. В. Сутність та характеристики волонтерського руху у фокусі війни в Україні. *Габітус*, 2024. № 57. С. 25–32.
12. Яновська О. В. Інституалізація волонтерського руху в Україні: безпековий вимір. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право*, 2017. № 1 / 2 (33 / 34). С. 80–83.

Анотація

Приліпко В. Я. Інституціональна перспектива волонтерського руху: теоретичне осмислення українського досвіду. – Стаття.

Стаття присвячена комплексному аналізу українського волонтерського руху крізь призму інституціонального підходу. У центрі уваги – процеси інституціоналізації волонтерських практик в умовах соціально-політичної нестабільності, збройної агресії росії в Україні та трансформації відносин між громадянським суспільством і державою. Автор розглядає волонтерство не лише як прояв громадянської активності чи добročинності, але як елемент інституційної архітектури постсоціалістичного суспільства, що поступово інтегрується у систему публічного управління та соціальної солідарності. На основі узагальнення сучасних досліджень доведено, що український волонтерський рух від стихійних ініціатив до 2013 року еволюціонував у бік високорозвиненої мережевої структури, яка поєднує індивідуальні та колективні суб'єкти, формалізовані і неформальні норми, механізми взаємодії з державними інституціями, а також інструменти цифрової координації та платформізації.

Акцентовано, що особливістю українського волонтерського досвіду є поєднання високої мобілізаційної гнучкості з елементами стабільних організаційних структур, що дозволяє ефективно реагувати на надзвичайні обставини та водночас інституційно закріплювати соціально значущі практики. Увагу приділено питанню символічної інституціоналізації волонтерства, коли підтримка армії, допомога пораненим чи переселенцям поступово набуває статусу соціальної норми, інтегруючись у національну ідентичність та публічний простір як прояв громадянської зрілості. Також проаналізовано виклики та ризики, що виникають у процесі формалізації волонтерської діяльності, зокрема можливість кооптації волонтерських структур органами влади, що може знижувати автономність і суспільну довіру.

У статті підкреслюється важливість дослідження механізмів взаємодії волонтерського руху з публічними інститутами, зокрема через угоди про співпрацю, залучення до дорадчих органів та отримання фінансової підтримки, а також аналізуються перспективи розвитку інформаційно-комунікативних платформ як інструментів консолідації ресурсів і координації зусиль. Отримані результати можуть слугувати під-

ґрунтам для розробки науково обґрунтованих моделей державно-громадянського партнерства у післявоєнній відбудові України та стати основою для подальших міждисциплінарних досліджень інституціональної природи волонтерства як соціального інституту.

Ключові слова: громадянське суспільство, політична участь, публічне управління, легітимація, самоорганізація, посткризові трансформації, демократична резилієнтність.

Summary

Prylipko V. Ya. The institutional perspective of the volunteer movement: theoretical reflection on the Ukrainian experience. – Article.

The article is devoted to a comprehensive analysis of the Ukrainian volunteer movement through the prism of an institutional approach. The focus is on the processes of institutionalization of volunteer practices under conditions of socio-political instability, the armed aggression of the Russia in Ukraine, and the transformation of relations between civil society and the state. The author considers volunteering not only as an expression of civic activity or charity but also as an element of the institutional architecture of a post-socialist society, which is gradually integrating into the system of public administration and social solidarity. Based on a synthesis of recent research, it is argued that the Ukrainian volunteer movement, from spontaneous initiatives prior to 2013, has evolved toward a highly developed network structure that combines individual and collective actors, formalized and informal norms, mechanisms of interaction with state institutions, as well as tools of digital coordination and platformization.

It is emphasized that a distinctive feature of the Ukrainian volunteer experience is the combination of high mobilization flexibility with elements of stable organizational structures, which allows for effective responses to emergency circumstances while simultaneously institutionalizing socially significant practices. Special attention is paid to the issue of the symbolic institutionalization of volunteering, whereby support for the army, assistance to the wounded or displaced persons gradually acquires the status of a social norm, integrating into national identity and the public sphere as a manifestation of civic maturity. The article also analyzes the challenges and risks arising in the process of formalizing volunteer activities, particularly the possibility of co-optation of volunteer structures by government bodies, which may reduce their autonomy and public trust.

The article underscores the importance of studying the mechanisms of interaction between the volunteer movement and public institutions, in particular through cooperation agreements, involvement in advisory bodies, and the receipt of financial support. It also examines the prospects for developing information and communication platforms as tools for consolidating resources and coordinating efforts. The results obtained may serve as a basis for developing scientifically grounded models of public-civil partnerships in Ukraine's post-war recovery and become a foundation for further interdisciplinary research on the institutional nature of volunteering as a social institution.

Key words: civil society, political participation, public administration, legitimation, self-organization, post-crisis transformations, democratic resilience.

Дата надходження статті: 30.06.2025

Дата прийняття статті: 17.07.2025

Опубліковано: 10.09.2025